

Kansalliset dialogit

Kestävä kotimaa (tai tarkempi otsikko)

Dialogin käsikirjoitusluonnos
Kesto 120 min

**KANSALLISET
DIALOGIT**

Ohjeita käsikirjoituksen käyttämiseen

- Suunnittele dialogi ennakkoon käsikirjoituksen pohjalta.
- Käsikirjoitus on dialogin ohjaamisen tueksi, sitä ei tarvitse jakaa keskustelijoille. Käsikirjoitus kannattaa tulostaa itselle muokkauksen jälkeen.
- Käsikirjoituksen sanoitukset ovat esimerkkisanoituksia. Muokkaa ne keskustelun aiheeseen, kohderyhmään ja suuhusi sopiviksi.
- Kellonajat ovat suuntaa-antavia. Niiden on tarkoitus antaa käsitys siitä, minkä verran aikaa kuhunkin vaiheeseen kannattaa suurin piirtein käyttää. Kellonaikoja ei tarvitse noudattaa täsmällisesti aloitusta ja lopetusta lukuun ottamatta.
- Voit hyödyntää omaa ryhmänohjauksen osaamistasi ja käyttää tarpeen mukaan hyväksi havaittuja keinoja keskustelun ja keskustelijoiden tukemiseksi.
- Sovi ennakkoon, kuka kirjaa keskustelun. On tärkeää kirjata koko keskustelun kulku mahdollisimman sanasta sanaan. Kirjurin ei tarvitse koostaa kirjauksista tiivistelmää vaan kirjata mahdollisimman tarkkaan, mitä keskustelussa sanottiin. Käsikirjoitus voi auttaa myös kirjuria valmistautumisessa.

LUKUOHJE:

Oikealla sanoitus- ja ohjausvinkkejä ohjaajalle:

Perusfontti - sano esimerkiksi näin

Kursivoitu fontti - ohjaajalle apua keskusteluun

Lihavoitu: Muuta tarpeen mukaan

Min	Osio
15	Aloit us, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Aloit

us

Tervetuloa mukaan Kansalliseen dialogiin. Aiheemme on: **”Kestävä kotimaa”**
Muokkaa tämä vastaamaan juuri teidän keskustelun otsikkoa. Syksyn Kansallisissa dialogeissa kootaan Suomessa asuvat ihmiset keskustelemaan, millaisille uusille kivijaloille voimme yhteisen elämän rakentaa. Muutokset väestössä, taloudessa, kansallisessa turvallisuudessa ja luonnonympäristössämme vaativat meitä ajattelemaan ja toimimaan uusilla tavoilla. Millaiset teot rakentavan kestävyyttä paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti?

Olen **XX** ja toimin tänään dialogin ohjaajana. *Kerro, miten puheenvuoroja jaetaan.* Pyritään puhumaan omasta kokemuksesta ja kuuntelemaan rauhassa muiden kokemuksia aiheesta.

Dialogin aikana voi olla erilaisia näkemyksiä aiheesta. Tämä sopii hyvin, sillä emme pyri yksimielisyyteen. Keskustelun lopuksi pohditaan, mitä olemme oppineet tai oivaltaneet dialogin aikana.

Dialogissa ei tarvitse tehdä päätöksiä tai etsiä ratkaisuja, mutta sellaisia voi nousta esiin. Keskustelu käydään luottamuksellisesti.

Dialogin kirjurina toimii **XX**. Keskustelu kirjataan siten, ettei siinä käy ilmi keitä keskustelussa on ollut mukana. Kaikki kirjaukset kootaan yhteenvedoksi, joka julkaistaan Kansallisten dialogien sivuilla. Yhteenvedosta ei voi tunnistaa yksittäisiä keskustelijoita.

Käydään alkuun lyhyt esittelykierros. Voit esitellä itsesi pelkällä etunimellä ja kertomalla hyvin lyhyesti, miksi haluat osallistua tähän dialogiin.

5 min

**KANSALLISET
DIALOGIT**

Dialogin periaatteet

1. **Kuuntele** muita, äläkä keskeytä.
2. **Liity** toisten puheenvuoroihin.
3. **Jaa** omia kokemuksiasi.
4. **Kysy** ymmärtääksesi paremmin.
5. **Etsi** myös uusia ja tuntemattomia asioita.

Keskustelussa noudatetaan dialogin periaatteita. Käydään ne vielä lyhyesti läpi.

Ohjaaja käy läpi viisi periaatetta, jotka löytyvät vasemmalta.

1. Jokaisen tulisi saada puhua rauhassa On tärkeää, että emme keskeytä toisiamme.
2. Yritä liittää sanomasi muiden keskustelussa esiin tuomiin seikkoihin. Sinun ei kuitenkaan tarvitse olla samaa mieltä.
3. Jotta voimme ymmärtää aihetta ja toisiamme paremmin, meidän tulisi puhua omista kokemuksistamme. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kerromme muille, millaiset tapahtumat ja tilanteet ovat muokanneet näkemyksiämme. Voimme rikastuttaa keskustelua kertomalla aiheeseen liittyvistä ajatuksista, tunteista, havainnoista, muistoista ja mielikuvista.
4. Kun haluat tietää enemmän jostain asiasta, kysy suoraan muilta heidän näkemyksiään.
5. On tärkeää etsiä asioita, jotka ovat jääneet huomaamatta. Voimme yrittää yhdessä saada näkyviin asioita, jotka muuten jäisivät jostain syystä piiloon tai eivät muutoin nouse keskustelussa esiin.

Voimmeko sitoutua yhdessä näihin periaatteisiin?

Hyvä, jatketaan!

5 min

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Virittäytyminen

Lähdetään liikkeelle virittäytymällä aiheeseen seuraavan tekstin/videon/musiikin avulla.

Voit käyttää virittäytymiseen esimerkiksi tätä tekstiä:

Yhteiskuntamme on murrosten äärellä. Erityisesti muutokset väestössä, taloudessa, kansallisessa turvallisuudessa ja luonnonympäristössämme vaativat meitä ajattelemaan ja toimimaan uusilla tavoilla. Monia Suomessa asuvia mietityttää, mihin suuntaan maamme on menossa lukuisten murrosten keskellä. Miten huolehdimme samaan aikaan ikäihmisten hoivasta ja nuorten työmahdollisuuksista? Onko meillä vielä jatkossa hyvin toimivat julkiset palvelut? Kuinka voimme säilyttää turvallisuuden ja rauhan maailmassa vallitsevien konfliktien keskellä? Onnistummeko sopeutumaan ilmastonmuutokseen ja pysäyttämään luontokadon?

Tarvitsemme uudenlaista kestävämpää yhteiskuntaa. Sen tulisi olla kestävä tasapuolisesti kaikille ihmisille ja meitä ympäröivälle luonnolle. Sen tulisi myös olla kriisinkestävä, mutta samalla inhimillinen ja toiveikas. Tällainen kestävä Suomi voidaan rakentaa vain yhdessä.

Voit käyttää jotakin ajankohtaista artikkelia, uutista, tutkimusta, kappaletta tai muuta aiheeseen liittyvää materiaalia, joka sopii osallistujaryhmällesi ja virittää keskustelun sen avulla. Tai voit muokata tekstiä siten, että se sopii osallistujaryhmälle.

2 min

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Virittäytyminen - pariporina

Virittäytymismateriaalin esittämisen jälkeen jaa ryhmä pareihin. Kerro selkeästi, kuka on pari kenenkin kanssa. Jos ryhmässä on vain kolme henkilöä, voitte käsitellä ensimmäiset ajatukset koko ryhmän kesken. Voit aloittaa virittäytymisen ilman materiaalia suoraan pariporinalla. Valitse vaihtoehtoisista kysymyksistä osallistujille paremmin sopiva tai muotoile itse juuri teille sopiva aloituskysymys.

Vaihtoehto 1 jos käytät alustusta: Kertokaa parille jokin omakohtainen kokemus – ajatus, tunne, mielikuva - joka heräsi alustuksesta liittyen kestävään kotimaahan?

Vaihtoehto 2 ilman alustusta: Kerro parille viimeaikaisesta omakohtaisesta kokemuksesta tai tilanteesta, joka on saanut sinut jostain näkökulmasta pohtimaan kestävyysliittymiä asioita.

Pitäkää huoli, että molemmat pääsevät ääneen.

Tähän on aikaa kolme minuuttia. Voitte aloittaa...
... Nyt on aika lopettaa.

3 min

**KANSALLISET
DIALOGIT**

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Yhteinen keskustelu

Kertokaa lyhyesti, mistä juttelitte parin kanssa ja mitä ajatuksia heräsi.

Kuka aloittaa ja kertoo siitä, mistä puhuitte?

Mitä muita kokemuksia nousi esiin?

-> Tässä vaiheessa kannattaa kysyä jokaiselta osallistujalta jotakin ja siten viestiä, että jokaisen osallistuminen dialogiin on tärkeää. Jatkossa keskustelu voi olla vapaampaa

Parien jälkeen jatkakaa keskustelua yhdessä: Nyt kun olette kuunnelleet toisianne, millaisia ajatuksia/tuntemuksia, mahdollisia kysymyksiä on herännyt?

Nostitte esiin ainakin seuraavia asioita: kokoa joitakin esiin nousseita teemoja

20 min

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Yhteinen keskustelu jatkuu

Pyri tarttumaan niihin aiheisiin, jotka nousevat esiin keskustelussa. Muotoile niiden pohjalta lisäkysymyksiä. Keskustelun on hyvä antaa edetä omalla painollaan ja välttää sen muuttumista haastatteluksi.

Muokkaa kysymykset kohderyhmällesi, alueellesi tai organisaatiollesi sopivaksi. Hyödynnä kysymyksen jälkeen tarvittaessa yksilömietintää tai pariporinaa.

Mahdolliset lisäkysymykset:

- Millaiset asiat herättävät huolta kestävyteen liittyen?
- Mikä näyttää toiveikkaalta ja rohkaisevalta?
- Mitä tarvitaan, jotta Suomi olisi kestävä kotimaa kaikille täällä asuville ja eläville?
- Millaiset teot rakentavat kestävyttä juuri nyt?

65 min, sis. mahdollinen tauko

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Keskustelun anti: kirjoittaminen

Dialogi alkaa tulla päätökseensä. Haluan kuulla, mitä asioita, tunteita tai ajatuksia yhteinen keskustelustamme on synnyttänyt.

Kirjoita omaan paperiisi kokonaisina lauseina muutama asia, tunne tai ajatus, joka on ollut sinulle merkittävää tässä keskustelussa. Keräämme nämä dialogin kirjauksen tueksi niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä.

Kirjoittamiseen on aikaa muutama minuutti. Valitse sen jälkeen kirjoittamistasi yksi, jonka haluat jakaa tässä muille.

5 min

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Keskustelun anti: jakaminen

Aloitetaan sinusta. Mikä on ollut merkittävää tässä keskustelussa?

→ *Valitse aloittajaksi sellainen henkilö, joka on todennäköisesti valmis aloittamaan.*

Lopuksi haluan vielä kuulla teiltä, mistä aiheista olisi jatkossa hyvä keskustella Kansallisissa dialogeissa?

→ *Käy lyhyt keskustelu osallistujien kanssa siitä, mitkä aiheet heistä tuntuisivat jatkossa tärkeiltä*

10 min

Min	Osio
15	Aloitus, periaatteet, virittäytyminen
85	Yhteinen keskustelu (sis. tauko)
5	Keskustelun anti: kirjoittaminen
10	Keskustelun anti: jakaminen
5	Kiitos ja lopetus

Yhteensä 120 min

Kiitos ja lopetus

Dialogi oli luottamuksellinen, joten älä kerro muiden sanomisia eteenpäin ilman lupaa. Voit jakaa omia ajatuksiasi sekä tunnelmiasi sekä yleisesti teemoja, joita keskustelussa nousi esiin.

Mikäli haluat, voit viestiä osallistumisestasi tähän keskusteluun esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Voit käyttää tunnistetta #KansallisetDialogit.

Tämän dialogin kirjausta käytetään yhdessä muiden dialogien kirjausten kanssa Kansallisten dialogien yhteenvetoraportin materiaalina. Raportti menee valtionhallinnossa keskusteltavaksi kunta- ja alueministerin johtoryhmään, ministeriöiden korkeimpien viranomaisten, eli kansliapäälliköiden kokoukseen sekä yhteiskunnan uudistamisen ministeriryhmään.

Kiitos keskustelusta!

5 min

Miten eteenpäin?

Kansallisten dialogien ydinryhmä ottaa vastaan keskustelujen kirjaukset.

Kirjauksien toimittaminen yhteistä koontia varten on tärkeää, sillä se lisää käytyjen keskustelujen vaikuttavuutta. Ne vaikuttavat kansallisen yhteenvedon sisältöön ja kaikkiin niihin toimijoihin, jotka hyödyntävät yhteenvedoa oman työnsä tueksi.

Kansallisten dialogien ydinryhmän yhteydessä toimiva tiimi lukee tarkkaan kaikki kirjaukset ja tekee niiden pohjalta yhteenvedon, joka julkaistaan Kansallisten dialogien [verkkosivuilla](#).

Järjestäjälle:

Kiitos kun järjestit dialogin!

Kiitos, että olet mukana Kansallisissa dialogeissa. Toivottavasti järjestämäsi keskustelu oli hyvä kokemus sinulle ja osallistujille. Kansallisten dialogien yhtenä tavoitteena on yhteiskunnan eri toimijoiden ja kansalaisten dialogiosaamisen kehittyminen.

Dialogi on mahdollisuus syventää ymmärrystä, oppia rakentavan keskustelun taitoja, pysähtyä kuuntelemaan muiden kokemuksia ja päästä kertomaan omia, keskeneräisikin ajatuksia muille.